

עלון דברי חיים לפרשיות בהר - בחוקותי

"וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו" [כ"ה, כ']

צ"ב מדוע הוצרכו לברכה של ריבוי התבואה, הרי כבר הובטחו לעיל "ואכלתם לחמכם לשובע" ופירש"י שאף בתוך המעיים תהא ברכה שיהא אוכל קמעא ושבע?

בשבת נ"ג מסופר מעשה בא' שמתה אשתו...ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין, ואמר רב יוסף בא וראה כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית. וכבר הקשה המהרש"א מדוע כינוהו אדם גרוע מאחר שנעשה לו נס גדול כזה?

והענין יובן ע"פ מ"ש בספרים שמה שנעשו לישראל כ"כ הרבה ניסים ביציאתם ממצרים, היינו משום שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, והוצרכו לניסים כדי לחזק בלבם את האמונה לה'.

לכן, אדם הזקוק לניסים גדולים סימן הוא שאין לו אמונה שלימה באלקי ישראל, ולכן התבטא על אותו אדם רב יוסף ואמר "כמה גרוע אדם זה". ובזה ניחא מה שהוצרכו לברכה של ריבוי התבואה, דבאמת לעולם בירכם הקב"ה בברכה זאת של "ואכלתם לחמכם לשובע" שאף מה שבתוך המעיים יתברך, מ"מ אם ישאלו ויאמרו "מה נאכל בשנה השביעית" ושאלתם זו מורה על העדר בטחון, אז ע"כ "וצוית את ברכתי להם" כדי שיתחזקו באמונה ובבטחון בה'.

האדמו"ר מסערט - ויז'ניץ צ"ל

"ואכלתם לחמכם לשובע" [כ"ו, ה']

פירש רש"י "אוכל קמעא והוא מתברך בתוך מעיו".

ועל מה שנאמר בסמוך "ונתתי שלום בארץ" רש"י מפרש "שמא תאמרו הרי מאכל הרי משתה, אם אין שלום אין כלום, תלמוד לומר ונתתי שלום בארץ".

וצ"ב איך תלוי מאכל ומשתה ל"ונתתי שלום בארץ", עד כדי כך שרש"י אומר "הרי מאכל הרי משתה אם אין שלום אין כלום", מדוע אם יש מאכל ומשתה לא יהיה שלום?

בברכות כ' איתא "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם כתוב בתורתך "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד" והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב "ישא ה' פניו אליך" אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה "ואכלתם ושבעתם וברכת את ה' אלהיך" והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה?!", כלומר שאליבא דאמת אינם חייבים לברך אלא משאכלו לשובע, ואילו הם מחמירים על עצמם ומברכים אפ' על כזית.

יוצא שהקב"ה נושא פנים לישראל ונותן שלום, מפני הזכות שיש לישראל על שעדיין לא שבעים כי אכלו רק כזית, בכל זאת מברכים.

אך כאן מכיון שמבטיחה התורה "ואכלתם לחמכם לשובע" ופירש"י "אוכל קמעא והוא מתברך בתוך מעיו", הוי אומר אין כאן זכות לנשיאת פנים מאת הקב"ה, שהרי מה שמברכים הוא מן הדין כיון שאכלו כדי שביעה?! לכן באה ההבטחה "ונתתי שלום בארץ" וכמו שפירש רש"י "שמא תאמרו הרי מאכל הרי משתה, אם אין שלום אין כלום, תלמוד לומר ונתתי שלום בארץ"!

פנים יפות

"ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו ונפלו איביכם לפניכם לחרב" [כ"ו, ח']

פירש"י "שיהיו נופלים לפניכם שלא כדרך הארץ".

וצ"ב מה מוסיף רש"י, אם בא לומר שיהיו נופלים רבים ביד מעטים, הרי זה מפורש בפס'?

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם. ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פרו" [כ"ו, ג-ד']

רש"י פירש "אם בחקתי תלכו" דהיינו שתהיו עמלים בתורה. ולפ"ז צ"ב איך יסתדר המשך הפסוקים "ונתתי גשמיכם בעתם", מה זה שייך לעמל התורה?

ברם מצינו שישנם 343 מצוות כמנין גש"ם שבזמן הזה א"א לקיימן. וידוע דאותם מצוות שא"א לקיימן ע"י הלימוד באותם המצוות, זה נחשב כאילו קיימן.

וזוהו שכתוב "אם בחקתי תלכו" שתהיו עמלים בתורה, אז "ונתתי גשמיכם בעתם" שאני מחשיב את אותם מצוות [שהם כמנין גש"ם] כאילו קיימתם אותן.

א.ה. ונראה להוסיף דלפ"ז יתבאר היטב מש"כ "בעתם" דהיינו שאני מחשיב אותם מצוות שאינם יכולים לקיימן, כאילו קיימתם אותן "בעתם" בזמן שבית המקדש היה קיים וישראל שרויין על אדמתו!

בני יששכר

"ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו" [כ"ה, י']

חז"ל אמרו שאל אחוזתו ואל משפחתו הוא שב, אבל אינו שב לשררה שהיתה בידו.

אולי יש לפרש עפמ"ש בעל ההפלאה הפס' בתהילים "וישגב אביון מעוני וישם כצאן משפחות", דהיינו אם ה' ישגב את האביון מהעוני שלו ויהפך לעשיר, אז "וישם כצאן משפחות" שפּתאום נהיה לו משפחה גדולה כמו צאן.

והנה טבע העשיר הוא להתגאות בעשרו, אמנם מי שהיה עשיר ונעשה עני אז אף אם נתעשר שוב, יען כבר ראה שגלגל חוזר בעולם, אינו מתגאה שוב.

ובזה מפרשים את הפס' שלפנינו "ושבתם איש אל אחוזתו" דהיינו כשתהיה עשיר, אז "ואיש אל משפחתו תשובו" ישובו כולם להיות בני משפחתו כמו שפירש בעל ההפלאה, אמנם עכשיו יכול להיות שלא יתגאה ולא ידחה עני משפחתו, כי מכיון שראה שגלגל חוזר בעולם, ולכן אמרו חז"ל שאינו שב עוד לשררה דהיינו לגדלות שהיתה לו מקודם.

שערי שמחה

"ולא תנונו איש את עמיתו ויראת מאלקיך כי אני ה' אלקיכם" [כ"ה, י"ז]

הסבירו בעלי המוסר מה שנאמר כאן "ויראת מאלקיך...", משום דהנה אונאת ממון יש שיעור קצוב, אבל הפוגע בחבירו בדברים, אין לזה שיעור, ורק הקב"ה יודע לשער ולהעריך כמה עמוקה הפגיעה, ולכן נאמר "אני ה'".

ומסופר על החזון איש שפעם ראה א' מתלמידי כיצד מאיים הוא על ילד בן 6 שהפריע לו בשיחתו עם החזון איש. אותו תלמיד איים על הילד שאם לא יפסיק מלהפריע, יספר על כך למלמד שלו בחיידר.

כששמע החזון איש בזה, מיחה בו ואמר לו שיש באיום הזה משום אונאת דברים, שהרי לילד יש צער מדברך, ואונאת דברים שייכת בין לגדול בין לקטן.

נענה אותו תלמיד ושאל דהלא מצוה לחנכו? והשיב לו החזון איש מצוה זו מוטלת על אביו ועל רבו, בעוד שאתה נכשל בלאו...

עזרי מעם ה'

וי"ל ע"פ מה שדרשו גבי גלית הפלשתי שכתוב "ויפול לפני ארצה", ושאלו דהלא לא היה לו ליפול לפניו אלא לאחריו? אלא כדי שלא יצטער דוד המלך לילך ולחתוך את ראשו, עיי"ש.
הרי לנו שדרך הנפלים ליפול הוא לאחוריהם, ובא הכתוב לבשרם כאן, שאם יהיו עושים רצונו של מקום **"ונפלו אויביכם לפניכם לחרב"** – שיהיו נפלים לפניכם – ולא לאחוריהם, אלא לפניכם לרגליכם, **"שלא כדרך הארץ"** שנפלים לאחוריהם.

גן יוסף

לפרקי אבות

"האומר שלי שלי ושליך שלך זו מידה בינונית, ויש אומרים זו מידת סדום" [ה', י"ג]
וצ"ב במה תוסבר הקיצוניות שבין ב' החולקים בין האומר שזו מידה בינונית לבין האומר שזו מידת סדום, הלא מ"מידה בינונית" ועד ל"מידת סדום" יש מהלך גדול?

אלא בשעה שבאים אל האדם לבקש ממנו נדבה, משתמט הוא בטענת **"שלי שלי"** דהיינו שיש לי קרובים משלי ואני חייב להחזיקם, **"זו מידה בינונית"** ואין לבוא עליו בטענות בשל כך, שהרי קרוביו של אדם קודמין, אמנם **"ויש אומרים"** - כשאדם פוטר את עצמו באמירה בלבד, ומתברר שאינו נותן אפ' לקרובי משפחתו – זו מידת סדום!"

רבי יצחק מוורקה זיע"א

"הוא היה אומר עז פנים לגהינם ובושת פנים לגן עדן" [ה', כ"ג]
יש ללמוד ממשנה זו הוראה הלכה למעשה.
דהנה יש לפרש **"עז פנים לגהינם"** – מי שיש בתוכו אומץ לב, עקשנות ועזות דקדושה שלא להתפעל משום אדם ולא להתבטל בפני אחרים, אדם כזה רשאי לגור אפ' בגהינם, בין רשעים בלבד, והדבר לא יזיק לו והוא לא יסור חלילה מדרך הישר.
כנגד זה **"ובושת פנים לגן עדן"** – אדם שהוא לפי טבעו ביישן ובעל אופי חלש – צריך לגור רק בסביבתם של אנשי גן עדן, צדיקים וישרים, יהודים יראי שמים, כי אדם כזה עלול בקלות לקבל עליו את השפעת הסביבה...

רבי זושא מאניפולי זיע"א

תקציר ההפטרה ירמיה ט"ז-י"ז

מפטרין "ה' עוזי" שיש בה מעין התוכחות שהוזכרו בזו הפרשה ונתקיימו כולם בימי ירמיה. ירמיה מודיע הפורעניות העתידות לבא על ישראל סמוך לגאולה לייסר עוברי רצון ה'. בגאולה העתידה גם הגויים יחזרו אל ה', ויתחרטו על שעבדו אלוהים אשר המה לא אלוהים. הנביא מוכיח: כמו שאב מתגעגע על בנו, כן ישראל זוכרים תמיד מזבחותיהם ואשירותיהם. ובעבור הבמות, ה' יתן את ירושלים לשדה מישור, ואת ממונם לבז. ישראל יעזבו את האדמה מלעובדה, ויעבדו אויביהם. ומבאר הנביא גודל מעלת הבטחון שמי שבוטח באדם הרי הוא כעץ יחידי היושב במדבר, ואינו רואה את הטובה דהיינו הגשמים שלא עליו יהיו גשמים. "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו" שהבוטח בה' הוא כעץ השתול על המים ולא יצמא מעולם, כי המים מלחלים אותו תמיד. ולפי שאדם יכול לחשוב מי יידע אם אני בוטח או לא, לכן ה' אומר "אני ה' חוקר לב ולתת לאיש כדרכו וכפרי מעלליו" ואל תתמה על הרשע שיש לו עושר, כי לא יתקיים ביזו, ובחצי ימיו יעזבו. הנביא מסיים שה' הוא תקוותן של ישראל ועוזבי ה' יבושו.

שבת שלום !

יוצא לאור לע"נ **משה בן מרים ז"ל**. ת.נ.צ.ב.ה.

לכל ענייני העלון נא לפנות לטל' 0033-6.62.80.62.95

לקבלת הגליון באימייל נא לשלוח אימייל ל

kosssover@gmail.com

חנוכת התורה

"ופנית אליכם והפריתי אתכם" [כ"ו, ט']
רש"י פירש "ופנית אליכם" – אפנה מכל עסקי לשלם לכם, "הפריתי אתכם" – "בפריה ורביה".
וצ"ב מה הקשר בין ברכת "ופנית אליכם" ל"הפריתי אתכם"?

אמרו חז"ל במדרש על הקב"ה "ועתה מה הוא עושה? יושב ומזווג זיווגים", הרי שעסקיו של הקב"ה הם לזווג זיווגים. והלא כאן מבטיח הקב"ה שיפנה מכל עסקיו כדי לשלם לישראל שכר? לכן אמר שאל תחשבו שלא אתפנה לזווג זיווגים כיון שאפנה מכל עסקי, אלא **"הפריתי אתכם"** – בפריה ורביה, למרות ש"ופנית אליכם".

וידבר משה

"וזכרתי את בריתי יעקוב" [כ"ו, מ"ב]
פירש רש"י "בחמשה מקומות נכתב "יעקוב" מלא, ובחמשה מקומות נכתב "אליה" חסר וא"ו. וזאת משום שיעקב נטל את משמו של אליהו הנביא בתורת ערבון שיבוא אליהו לבשר גאולה לבניו.
וצ"ע מדוע לקח דווקא את וא"ו ממילת "אליהו", ומדוע דווקא ה' פעמים?

הנה אם ישראל זכאים וראויים לגאולה, הרי תבוא הגאולה גם בלי המשכון, כמו שכתוב בסנהדרין צ"ח שרבי יהושע בן לוי שאל את אליהו הנביא מתי יבוא משיח וענה לו "היום אם בקולו תשמעון", א"כ המשכון שלקח יעקב אבינו מאליהו הוא רק אם ח"ו בני ישראל יהיו בבחינת אינם זכאים שבכל זאת תבוא הגאולה, ולשם כך לקח יעקב משכון מאליהו.

ומדוע דווקא האות וא"ו? כיון שהתוכחה מתחילה באות וא"ו **"ואם לא תשמעו"** ומסיימת באות ה"א **"בַּיַד מַשֶּׁה"**, לכן לקח ה' פעמים את האות ו' לרמז על התוכחה שמתחילה בוא"ו ומסיימת בה"א, שאפ' אם נהיה ח"ו במצב זה, ג"כ יבוא אליהו לגאולנו, מכח המשכון שלקח יעקב.

בית אהרן

סיפורי השבוע

"שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם, חכם אינו מדבר לפני מי שגדול ממנו בחכמה ובמנין... וחילופיהן בגולם" [ה', י']
מסופר כי אדם א' מן המשכילים שאל פעם את המלבי"ם מפני מה מפרטת המשנה ז' יתרונות של החכם ומסיימת "וחילופיהן בגולם", הרי יכלה היתה, להיפך, לפרט את ז' חסרונותיו של הגולם ולומר "וחילופיהן בחכם"?

והשיב המלבי"ם "פשוט! – משום שאילו היתה המשנה עושה כן, גם אז היה הגולם שואל מפני מה לא נאמר להיפך...

"ונתתי שלום בארץ" [כ"ו, ו']

בעיר קטנה בליטא הבית הכנסת היה נמוך מאוד, וקרה פעם א' שב' בעלי בתים הלכו בבוקר להתפלל ומצאו שהחצר מליאה רפש וטיט מזלפים ומי גשמים סרוחים, ואמר א' לשני שנכון שא' ירכיב את חבירו על כתיפו, ולפחות ינצל א' מהם מלכלוך בגדיו, והסכימו ביניהם שמי שיעלה בידו רמז לזה מאיזה פסוק שיהיה הוא הזוכה להינשא.

וא' היה שמו שלום, והב' היה שמו ישראל, שעל ישראל והנה שלום מיד מצא רמז בפס' שכתוב "שלום על ישראל", שעל ישראל לישא את שלום. כמובן לא היה לישראל טענה על רמז זה, והוצרך